

Jätteenkuljetusjärjestelmä saostus- ja umpisäiliölietteiden osalta / Lausunnon antaminen

KH 01.06.2026
192/00.04.01/2024

Sydän-Suomen jätelautakunta tarkastelee Hankasalmen, Multian, Petäjäveden, Pihtiputaan, Viitasaaren ja Äänekosken jätteenkuljetusjärjestelmää saostus- ja umpisäiliölietteiden osalta. Äänekosken kaupungille on varattu mahdollisuus antaa asiassa lausunto 30.6.2026 mennessä.

Taustaa

Hankasalmella, Multialla, Petäjävedellä, Pihtiputaalla, Viitasaarella ja Äänekoskella on kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus saostus- ja umpisäiliölietteiden osalta. Tällä hetkellä kaikissa tarkastelun alla olevissa kunnissa on saostus- ja umpisäiliölietteille kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetus. Jätelain (646/2011) mukaisesti kunnan tulee järjestää kotitalouksissa saostus ja umpisäiliölietteiden jätehuolto ja kunnan järjestämä jätteenkuljetus on ensisijainen vaihtoehto kuljetusten järjestämiselle.

Jätehuoltoviranomainen voi kuitenkin päättää, että saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetus järjestetään kiinteistön haltijan järjestämänä kuljetuksena, mikäli perustellusti voidaan osoittaa, että:

1. Alueella on tarjolla jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin;
2. jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle; ja
3. päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Päätettäessä kiinteistöittäisestä jätteenkuljetusjärjestelmästä on jätehuoltoviranomaisen tehtävä asiasta hallintolain mukaisen valituskelpoinen päätös. Jätehuoltoviranomaisena toimiva jätelautakunta tekee päätöksen itsenäisesti. Kuljetusjärjestelmää koskeva päätöksenteko perustuu laillisuusharkintaan.

Tarkasteltava alue ja laadittu kuljetusjärjestelmäselvitys

Jätteenkuljetusjärjestelmätarkastelu koskee Sydän-Suomen jätelautakunnan alueella Hankasalmen, Multian, Petäjäveden ja Pihtiputaan kuntia sekä Viitasaaren ja Äänekosken kaupunkeja. Kuljetusjärjestelmän tarkastelun tausta-aineistoksi jätehuoltoviranomainen on tehnyt selvityksen nykyisestä jätteenkuljetusjärjestelmästä ja sen nykyisestä tilasta ympäristöministeriön julkaiseman jätelakioppaan (Ympäristöhallinnon ohjeita 5/2015), jätelain ja oikeuskäytännöissä esitettyjen vaatimusten mukaisesti. Tarkastelun tausta-aineistona on käytetty jätteenkuljetus- ja siirtorekisteristä, Sammakkokangas Oy:ltä, tarkasteltavien kuntien teknisiltä toimilta ja ympäristöviranomaisilta sekä jätteenkuljetusyrittäjiltä saatuja tietoja. Lietteenkuljetuksista kerätyn tiedon määrä vaihtelee kunnittain ja nämä erot tulevat esiin selvityksessä. Jätehuoltoviranomainen on

aloittanut Äänekoskella seurannan toteuttamisen vuonna 2022 vakituksille kiinteistöille ja vapaa-ajan kiinteistöille 2024.

Jätelain edellytysten täytyminen

Arvioitaessa kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta tulee tätä kohtaa ajatellen tarkastella seuraavia seikkoja:

1. Järjestetty jätteenkuljetus täyttää jätelain (646/2011) 35 § 2 momentissa säädetyt edellytykset eli jätteen kuljetuspalveluja on tarjolla kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdot. Jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.
3. Päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

Selvityksen mukaan Äänekoskella on 1 354 vakituista ja 701 vapaa-ajan kiinteistöä, joilla on käytössä saostus- tai/ja umpisäiliö. Alueella toimii useampi kuljetusyrittäjä, joista osa toimii yli kuntarajojen. Laskutushinnoissa oli vaihtelua niin kunnan kuin tarkasteltavan alueen sisällä. Korkeimmat taksat olivat Äänekoskella Konginkankaalla.

Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa alueet reititetään ja kilpailutetaan. Kaikille asiakkaille muodostuu sama kuljetushinta alueesta/kunnasta riippumatta. Tyhjennysajankohta on lähtökohtaisesti aina samaan aikaan vuosittain, jollei asiakas muuta itse toivo. Palvelu on automaattista ja asiakkaan ei itse tarvitse huolehtia tyhjennysvelvoitteiden täyttymisestä.

Alueellisissa jätehuoltomääräyksissä 34 § on määritelty lietesäiliöiden vähimmäistyhjennysvälit, jotka koskevat niin vakituista asumista kuin vapaa-ajan asumista. Määräyksissä on myös määritelty mahdollisuudet näistä tyhjennysväleistä poikkeamiselle. Saostussäiliöistä, pienpuhdistamojen liettiloista ja muista vastaavista säiliöistä vesikäymälävesiä sisältävä jätevesiliete on poistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Äänekosken aineiston perusteella nykyinen kiinteistön haltijoiden järjestämä kuljetus ei ole toiminut kaikilla kiinteistöillä: yhden vuoden velvoitteella kaivo on jäänyt tyhjentämättä 17 % vakituksista asuinkiinteistöistä ja 43 %:lla vapaa-ajankiinteistöistä. Kolmen vuoden seurantajaksolla vakituksista kaivoista on edelleen tyhjentämättä 9 % ja vapaa-ajankiinteistöistä 47 %. Kolmen vuoden vertailussa on otettu huomioon myös kiinteistöt, joilla on 2–3 vuoden harvennus lietteen poistovälissä. Aineistossa on otettu huomioon kiinteistöt, joilla on jätehuollon keskeytys tai omatoiminen pienimuotoinen lietteenkäsittelylupa tai lupa levittää liete peltoon.

Jätehuoltomääräysten mukaisesti tyhjentämättömistä lietesäiliöistä voi olla haittaa ympäristölle ja terveydelle. Liete, joka sisältää ulosteperäistä jätevesilietettä, voi pilata pohja- tai kaivovesiä, jos sitä ei poisteta kaivosta riittävän usein ja käsitellä asianmukaisesti. Ulosteperäiset bakteerit ovat terveystarvittavat. Jätehuoltoviranomaiselle tulee aika ajoin vastaan tapauksissa, joissa lietteitä levitetään pelloille ilman asianmukaista lupaa tai lietteen käsittelyä. Yksi syy

tyhjentämättömiin säiliöihin voi olla myös, että asiakas jättää lietteenkuljetus-laskut maksamatta, eikä sen vuoksi saa tyhjentäjää kiinteistölle. Maksamattomat kuljetuslaskut tulevat kuljetusyrittäjän tappioksi. Tämä voi olla myös riski asiattomalle ja luvattomalle toiminnalle. Kunnan järjestämässä kuljetuksessa säiliöt käydään tyhjentämässä, vaikka jätemaksut olisivat maksamatta. Ylitäydetyt tai vialliset lietesäiliöt voivat myös olla terveysriski tai haittana ympäristölle.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa tyhjentämättömät lietesäiliöt tuovat huomattavaa lisätyötä sekä lisää kustannuksia jätehuoltoviranomaiselle asian seurannassa. Kehotuskirjeitä tyhjentämättömistä kaivoista lähetetään vuosittain satoja. Virheet ja puutteelliset tiedot Siirto-rekisterissä ovat tuoneet turhia kehotuskirjeiden lähettämistä sekä viivästyneitä ja virheellisiä laskutuksia. Osa sähköisten siirtoasiakirjojen tiedoista ei myöskään siirry Siirto-rekisteriin saakka, koska siirtoasiakirja jää kuljetusyrittäjiltä kuittaamatta valmiiksi. Tämä aiheuttaa sen, että jätehuoltoviranomainen ei pysty tekemään kokonaistarkastelua Siirto-rekisteristä, vaan tietoja joudutaan hakemaan jäteyhtiön avustuksella ZeroWaste-järjestelmästä. Kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa tyhjennykset tapahtuvat jätehuoltomääräysten mukaisesti, seuranta on helpompaa ja ajantasaista, koska tyhjennystiedot siirtyisivät jätteenkuljetusrekisteriin heti tyhjennyksen teon jälkeen. Mahdolliset omatoimikäsittelijät ja muut epäkohdat nousevat herkemmin esille.

Epäkohdista ja puutteista Siirto-rekisterissä ja sähköisessä siirtoasiakirjajärjestelmässä on muistutettu yrittäjiä aika ajoin ja myös kohdennetusti yksittäisille yrittäjille. Näillä muistutuksilla on saatu tietoa siirtymään paremmin Siirto-rekisteriin, mutta edelleen on ongelmaa, että tietoa ei viedä valmiiksi sähköisessä siirtoasiakirjassa, jolloin tieto ei siirry eteenpäin tai tieto viedään myöhässä Siirto-rekisteriin (yli 90 päivää siirron päättymisestä).

Lausuntoehdotus

Äänekosken kaupungin näkökulmasta asiaa tulee arvioida ensisijaisesti jätelain mukaisena kunnan vastuulle kuuluvan jätehuollon järjestämiskysymyksenä. Asumisessa syntyvä saostus- ja umpisäiliöliete kuuluu kunnan jätehuoltovastuulle, ja kiinteistön haltijan järjestämä kuljetus voidaan säilyttää vain, jos kaikki jätelain 37 §:ssä säädetyt edellytykset täyttyvät. Esitetyn selvityksen perusteella nykyinen, kiinteistön haltijan järjestämä kuljetus, ei ole täyttänyt jätelain edellytyksiä. Jätelautakunnan tulee varmistaa, että kaikilla kotitalouksilla on tarjolla kunnallisia jätehuoltopalveluita kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin. Alueen asukkaita ei saa asettaa perusteettomasti toisistaan poikkeavaan asemaan.

Jätehuoltoviranomaisen laatima saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusjärjestelmän tarkastelutyö on tehty huolellisesti. Työssä on selvitetty eri vaihtoehdot kattavasti sekä kuultu paikallisia toimijoita. Selvityksen yksi olennaisin havainto on, että tyhjennysvelvoitteiden toteutumisessa on edelleen merkittäviä puutteita, erityisesti vapaa-ajankiinteistöillä. Tyhjentämättömät tai ylitäydetyt säiliöt lisäävät jäte-

vesivuodoista aiheutuvan ympäristön pilaantumisen, hajuhaitan ja terveydellisen haitan riskiä. Riski korostuu erityisesti ranta-alueilla sijaitsevilla kiinteistöillä. Keskeistä arvioinnissa on, toteutuuko lietteiden tyhjennys, kuljetus ja vastaanotto tavalla, joka tukee jätehuollon yleistä toimivuutta eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Nykyisen järjestelmän merkittävät puutteet tyhjennysvelvoitteiden toteutumisessa puoltavat siirtymistä kunnan kuljetusjärjestelmään.

Nykyjärjestelmän valvonta näyttäytyy selvityksen mukaan hallinnollisesti raskaana. Tyhjennysten seuranta, kehotuskirjeet sekä siirtoasiakirjatietojen puutteellisuus kuormittavat viranomaistoimintaa. Ympäristönsuojelun näkökulmasta tämä heikentää järjestelmän ennakoitavuutta ja valvottavuutta. Jätehuollon tulee toimia säännönmukaisesti myös niissä tilanteissa, joissa kiinteistön haltija ei itse aktiivisesti tilaa tyhjennystä.

Jos siirrytään kunnan järjestämään järjestelmään, tulee valmisteluissa huomioida jätevedenpuhdistamoiden vastaanottokapasiteetin riittävyys ja lietteiden ohjautuminen oikeisiin vastaanottopaikkoihin. Muutoksen valmistelussa on varmistettava, että kuljetusten reititys, vastaanottopaikkaohjaus ja tyhjennysrytmi sovitetaan yhteen Äänekosken Energia Oy:n kanssa.

Selvityksen perusteella nykyinen järjestelmä ei täytä ongelmitta jätelain mukaisia edellytyksiä erityisesti jätehuollon yleisen toimivuuden, valvottavuuden sekä terveys- ja ympäristöhaittojen ehkäisyn näkökulmasta. Kunnan järjestämään kuljetusjärjestelmään liittyminen on kannatettava järjestelmä, koska sen avulla toteutuu niin jätelain tulkinta, Sydän-Suomen jätehuoltomääräysten noudattaminen kuin asukkaiden tasavertainen kohtelu. Kunnan järjestämänä taataan saostus- ja umpisäiliölietteiden säännöllinen tyhjentäminen, joka vähentää ympäristön pilaantumisen vaaraa sekä parannetaan viranomaisen valvontamahdollisuuksia. Lisäksi kunnan järjestämänä ja kilpailuttamana kuljetuspalvelu edistäisi myös asukkaiden tasa-arvoa järjestelmän oltaessa tasalaatuinen ja kustannuksiltaan yhtenäinen etäisyyksistä riippumatta.

Äänekosken kaupunki puoltaa kunnan järjestämää saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusjärjestelmää Sydän-Suomen jätelautakunnan toiminta-alueella.

Kunnan järjestämä saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetusjärjestelmä tukee myös Äänekosken kaupungin strategiaa sekä ympäristö- ja ilmasto-ohjelmaa (2022-2028) vähentämällä kasvihuonepäästöjä reittien optimointimahdollisuuden takia, keskitetty jätehuolto vähentää ympäristökuormitusta ja paremmat valvontamahdollisuudet vähentää riskiä ympäristöhaitoista. Kunnan järjestämä kuljetusjärjestelmä myös edistää kiertotaloutta tehostamalla materiaalien kierrätystä. Lisäksi asukkaiden tasa-arvoinen kohtelu parantaa strategian kärkitavoitetta hyvä elämä.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Matti Tuononen

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus antaa asiassa esittelytekstin mukaisen lausunnon.

Päätös